

Hoge pieken, diepe dalen en grote

■ Schaalvergroting en de snelle voortgang van de mechanisatie zijn dominante trends in de akkerbouw

‘Pas op met dure grond van de buurman’

Peter Pals, directeur-eigenaar van Farmers Funding

Ondernemers moeten in een sector als de akkerbouw met grote bedrijfsrisico's voldoende zekerheid in hun bedrijfsvoering inbouwen. Dat is het advies van Farmers Funding.

‘Grond van de buurman is statistisch gezien maar één keer per vijftig jaar te koop’, zegt Peter Pals van financieel adviesbureau Farmers Funding. ‘Maar als je eenmaal naastgelegen grond aankoopt, krijg je er wel steeds meer buren bij en wordt de kans dat een buurman zijn grond wil verkopen ook groter.’ Pals wil daarmee aangeven dat akkerbouwers voorzichtig moeten zijn met de aankoop van dure grond en zich niet moeten verliezen op grond van de buurman. Het is volgens de specialist akkerbouw van Farmers Funding een onderdeel van het begeleiden van ondernemers die willen overleven in een sector met veel bedrijfsrisico's. ‘Wij adviseren akkerbouwers om zich in elk geval altijd te verzekeren van goede producties en om niet te snel te willen groeien met hun bedrijf. Verder is het goed dat ze weten wat hun kostprijs is en om daarop te sturen’, aldus Pals.

Voor een juiste verhouding tussen het eigen vermogen en het vreemde vermogen op de balans, adviseert Pals om waar mogelijk een deel van de winst te gebruiken voor het aflossen van leningen. ‘Een goed eigen vermogen met voldoende werkkapitaal geeft een bedrijf veel meer body’, oordeelt de specialist. Net als bij de aankoop van dure grond waarschuwt Pals akkerbouwers om niet ongebreideld in bedrijfsmiddelen te investeren. ‘Koop alleen die nieuwe John Deere met meer pk's als het echt nodig is en als die nieuwe trekker ook werkelijk een bijdrage levert aan optimalisatie van de bedrijfsvoering.’

‘Grote bedrijven, een extremer klimaat en meer maatschappelijke druk maken ondernemen in de akkerbouw uitdagend’, zegt onderzoeker Bert Smit.

TEKST: HAIJO DODDE FOTO'S: PETER ROEK EN WIM VAN VOSSEN

Recente cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) laten zien dat meer dan duizend akkerbouwbedrijven in Nederland boven de 100 hectare bewerken. Daarmee stijgt het aantal grotere bedrijven met 50 procent, ten opzichte van het jaar 2000. In de periode na de eeuwwisseling is het aantal bedrijven van 300 hectare of groter zelfs verdrievoudigd tot 57 in 2018.

Voorzitter Jaap van Wenum van de LTO-

‘Akkerbouwers verdienen een betere beloning om hun bedrijfsrisico's beheersbaarder te houden’

vakgroep Akkerbouw noemt schaalvergroting, samen met de snelle voortgang van de mechanisatie, dominante trends in de akkerbouw. ‘Er zijn in de sector veel ondernemers ouder dan 55 jaar en daarvan heeft maar een beperkt deel een opvolger. Ondernemers die hun

bedrijf voorzetten, hebben veelal focus op uitbreiding van de grond onder hun bedrijven.’

Naast ontwikkeling op het gebied van bedrijfsgrootte, blijkt uit cijfers van de afgelopen twintig jaar dat het inkomen van akkerbouwers flink fluctueert. Peter Pals, specialist akkerbouw bij financieel adviesbureau Farmers Funding, noemt het kenmerkend voor de sector dat de bedrijfsresultaten sterk marktgedreven zijn.

Pals verzorgde onlangs een inleiding op een sectoravond van LTO-Akkerbouw in Arnhem. Hij liet daar grafieken zien van aardappel- en uienprijzen van de afgelopen tien jaar. ‘Het prijsverloop is grillig en allesbepalend voor de inkomsten. Akkerbouwers moeten zich hiertegen proberen te wapenen.’

Bert Smit van Wageningen Economic Research vindt dat de risico's in de akkerbouwketen niet eerlijk zijn verdeeld. Hij juicht het daarom toe dat landbouwminister Carola Schouten zich sterk wil maken voor een eerlijke verdeling van de marges.

‘Als onderzoeker, maar ook als boerenzoon ben ik van mening dat akkerbouwers een betere beloning verdienen om de risico's in de teelt en afzet van hun gewassen beheersbaar te houden.’

Smit is als onderzoeker ondernemer-

schap met akkerbouwspecialisatie verbonden aan Wageningen Economic Research. Prachtend over de bedrijfseconomische trends noemt hij dit jaar karakteristiek voor de situatie in de sector. ‘Weerextremen worden groter en daardoor ontstaan grotere verschillen in opbrengsten tussen bedrijven. Het wordt steeds meer een verhaal van hoge pieken en diepe dalen.’

COMPLEXE BEDRIJFSVOERING

Naast het grillige klimaat, stelt Smit dat intensievere bouwplannen en hogere maatschappelijke eisen zorgen voor een complexe bedrijfsvoering. Hij adviseert akkerbouwers meer rekening te houden met deze onzekerheden. ‘Risicomanagement is hoe dan ook een essentieel onderdeel van het ondernemer-

schap in deze sector.’

Ook LTO-Akkerbouw stooft zich eraan dat veel risico's in deze keten voor rekening komen van de primaire bedrijven. Naast een goedwerkende weersverzekering, pleit de organisatie voor de mogelijkheid om fiscaal te kunnen reserveren voor het opvangen van bedrijfsrisico's. Schouten wil zich volgens Van Wenum wel buigen over het eigen spaarpotje voor ondernemers. ‘Maar de overheid is niet enthousiast over dit soort regelingen.’

De akkerbouwvoorman vertelt verder dat LTO in overleg is met de fritesindustrie over de leveringsvoorwaarden voor aardappelen. ‘Met de huidige contractvormen zijn aardappeltelers veelal verplicht om contractvolumes te leveren. Maar bij extreem weer profiteren zij nauwelijks van een gunstige marktwerking als

re bedrijfsrisico's

bouw

de opbrengsten tegenvallen. Wij zoeken naar contractmodellen waarbij de verdeling van risico's eerlijker is.'

De grotere risico's in de akkerbouwsector en de bankencrisis van enkele jaren geleden zorgen ervoor dat reguliere banken terughoudender zijn met het verstrekken van kapitaal. Van Wenum ziet dat als extra uitdaging in de sector. 'Voor het verwerven van grond en voor bedrijfsovernames moeten we op zoek naar nieuwe financieringsvormen of andere vormen van samenwerking.'

Pals vertelt tijdens de akkerbouwavond dat Farmers Funding ondernemers hierbij ondersteunt. 'We zien mogelijkheden voor constructies waarbij eigendom en gebruik van grond worden gescheiden. Dat kan in een samenwerkingsvorm van een stoppende met een actieve boer, of van een opvolger met zijn ouders en overige familieleden.'

GEEN STAKINGSWINST

Volgens Pals is het scheiden van eigendom en exploitatie van landbouwgrond voordelig voor alle deelnemende partijen. Hij legt uit dat in het voorbeeld van de stoppende en actieve boer, beiden een maatschap of VOF vormen voor vergoeding van het grondgebruik en voor een bepaalde winstverdeling.

'De stoppende boer hoeft niks te doen, maar houdt wel zijn grond en hoeft aan de fiscus geen stakingswinst op te geven. De actieve boer beschikt langdurig over grond, zonder extreme verhoging van zijn schuldenlast.'

Over de toekomst van de akkerbouwsector zijn zowel Smit als Van Wenum overwegend positief. Smit wijst op cijfers van Wageningen Economic Research waaruit blijkt dat de financiële resultaten van akkerbouwbedrijven verbeteren en dat de rentabiliteit de laatste jaren vaker positief is.

'In onze eigen steekproeven vergelijken we

bedrijven en zien we vaak flinke schommelingen in saldo's', vertelt Smit. 'Voor consumptieaardappelen hebben we over een periode van drie jaar bedrijven met een gemiddeld hoog saldo vergeleken met bedrijven met een gemiddeld laag saldo. Daaruit blijkt dat de bedrijven met een hoog saldo gemiddeld 20 procent meer aardappelen produceren van een hectare en ook een 16 procent hogere prijs voor hun product realiseren.'

Smit trekt de conclusie dat het voor het rendement belangrijk is om de productie te optimaliseren. Precisielandbouw en andere innovaties kunnen daar een bijdrage aan leveren. 'Het ondernemerschap draait in de akkerbouw om vakmanschap in de teelt en

57 akkerbouwbedrijven in Nederland hebben een bewerkbaar areaal van 300 hectare of meer

goed management voor het aansturen van het bedrijf. Maar ook commerciële vaardigheden zijn nodig om je product goed te vermarkten.'

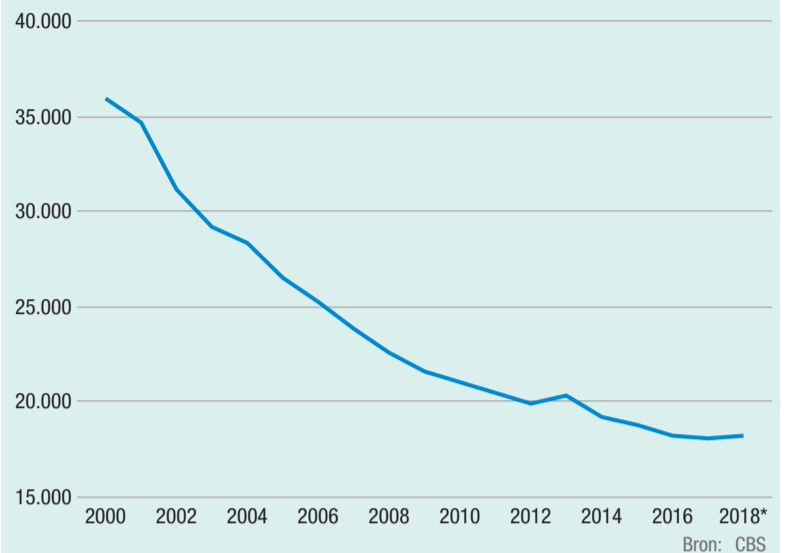
Akkerbouwers die niet over al deze eigenschappen beschikken, kunnen heel goed een samenwerking met collega's aangaan, adviseert Smit.

Ook Van Wenum ziet perspectief in samenwerking. Hij vindt dat akkerbouwers nog meer samen kunnen optrekken met veehouders om gronden beter te benutten. 'Maar naast bedrijfsvergroting zien we zeker een mooie toekomst voor bedrijven die verbreden of zich juist verdiepen in de keten, of bedrijven die zich toeleggen op nicheproducten.'

Akkerbouw

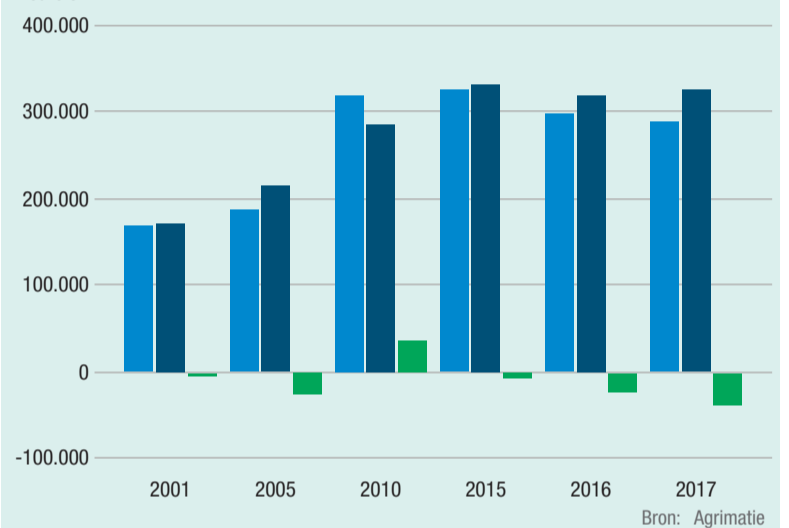
Aantal akkerbouwbedrijven in Nederland

*voorlopige cijfers

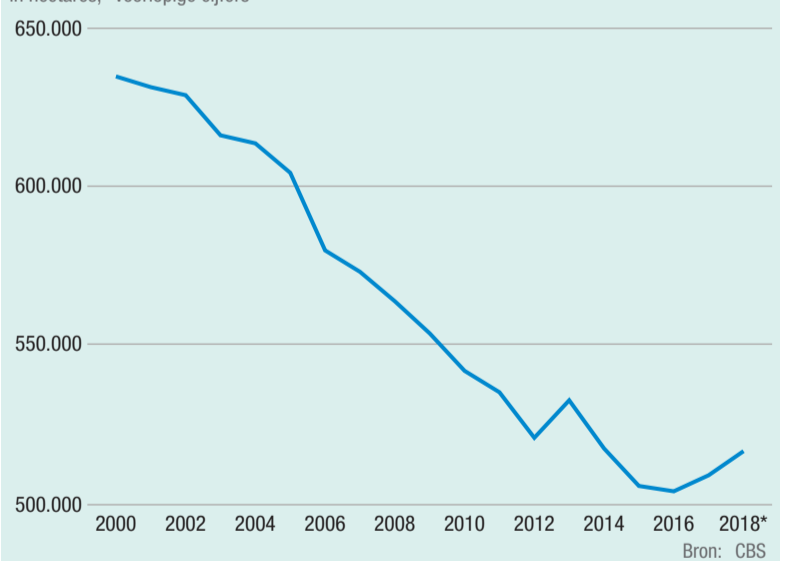
Bedrijfseconomische resultaten akkerbouwbedrijven

■ Totale opbrengst ■ Totale kosten (inclusief berekende kosten) ■ Nettobedrijfsresultaat in euro's

Oppervlakte akkerbouwbedrijven in Nederland

in hectares; *voorlopige cijfers

Aantal akkerbouwbedrijven met 100-300 en ≥ 300 hectare

■ 100-300 hectare ■ ≥300 hectare

*voorlopige cijfers

